

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir)
Postboks 2233
3103 TØNSBERG

v/ Marianne Salomonsen Øyfoss

Vår ref:
20/00429-22

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
24. november 2020

Barneombudets innspill til regjeringens koordineringsgruppe for tjenester til barn og unge under pandemien 20. november

Barneombudet takker for muligheten til på nytt å komme med innspill til koordineringsgruppen arbeid. Spørsmålene koordineringsgruppen stiller i sin henvendelse er i stor grad knyttet til konkret og nær kunnskap om situasjonen i ulike sektorer og tjenester. Slik kunnskap er viktig, og vi håper innspillsrunden resulterer i et enda bedre kunnskapsgrunnlag for arbeidet videre. Det er imidlertid ikke Barneombudets rolle å innhente og videreformidle denne type kunnskap.

Vi ønsker å holde våre innspill på et mer overordnet nivå, slik vi også har gjort tidligere.

Barneombudets innspill dreier seg denne gangen om tre hovedpunkter:

1. Barneombudet ønsker at det innhentes mer kunnskap om barn i barnevernet
2. Barneombudet ønsker mer kunnskap om oppfølgingen av unge lovbyggere
3. Hvordan sikre at tjenestene kan håndtere de utfordringer de står overfor fremover

1. Barneombudet ønsker at det innhentes mer informasjon om barn i barnevernet

Barneombudet er opptatt av at barnevernet skal kunne levere så gode tjenester som mulig i tiden fremover. Ifølge rapportene fra koordineringsgruppen ser det ut til at mange tjenester i barnevernet klarer å ivareta sine oppgaver og at det har vært en positiv utvikling i forbindelse med at barnehager, skoler og andre arenaer for barn og unge har åpnet mer opp igjen. Med tanke på økende smitte flere steder i landet er vi opptatt av at kommunene og barnevernet har klare planer for hvordan de skal ivareta tjenestene til barn og unge også fremover.

Barnevernet er avhengig av at andre tjenester rundt barna holdes åpne slik at de barna man er bekymret for blir fanget opp og eventuelt meldt inn til barneverntjenesten. I forbindelse med nedstengingen i vår gikk antall bekymringsmeldinger ned, for så å gradvis gå opp igjen. Barneombudet mener det nå bør innhentes ny kunnskap om tjenestenes aktivitetsnivå, særlig informasjon om i hvilken grad, og på hvilke områder, det er redusert kapasitet i tjenestene. Redusert kapasitet og aktivitet vil kunne føre til utfordringer i tjenestenes oppfølging av barn fremover. Antall bekymringsmeldinger, antall gjennomførte undersøkelser, og konklusjonen av disse, samt antall flyttinger ut av hjemmet kan si noe om dette. Vi vet at helsesykepleiere sendte betydelig færre bekymringsmeldinger til barneverntjenesten som en følge av omplassering til andre oppgaver i vår, og vi mener det er viktig fortsatt å følge med på hvem som melder bekymring til barnevernet.

Barnevernets arbeid er i stor grad avhengig av at også andre tjenester er tilgjengelige. Barn, unge og familier må sikres oppfølging og hjelp selv om det er begrensninger i kommunene tiltaksapparat.

Karl Johans gate 7,
0154 Oslo

Postboks 8889 Youngstorget,
0028 Oslo

Barneombudet mener derfor det bør innhentes mer kunnskap om hvorvidt barnevernets mulighet til å levere nødvendige tiltak til barn og familier er reduserte som følge av situasjonen. Under følger noen spørsmål mener det er viktig å få svar på:

- Har barnevernet tilgang på familieveiledere og andre nødvendig tiltakspersoner?
- Er det utfordringer med å innhente opplysninger fra andre tjenester?
- Er tjenester som driver rusoppfølging for ungdom og voksne åpne?
- Fungerer samarbeidet med voksenpsykiatrien knyttet til barna i familien?
- Har man tilgang på tolketjenester og hvordan benyttes disse?
- Har barn og unge tilgang på tiltak fra andre tjenester, eksempelvis fra helse?
- Hvordan gjennomføres samtaler/observasjoner med barn, spesielt de minste barna nå? - Hvordan blir barns medvirkning generelt ivaretatt nå?

Barn på institusjon

Barneombudet mener det mangler kunnskap om situasjonen for barn og unge på institusjon nå. Fylkesmennene har ansvar for å føre tilsyn med institusjonene og vi mener det bør innhentes informasjon om deres tilsynsarbeid. Det bør innhentes informasjon om hvorvidt det gjennomføres fysiske besøk på institusjonene og om fylkesmannens representanter får snakket med barna. Vi mener det er særlig viktig for barn som er plassert i enetiltak. En stor andel av barna som flyttes ut av hjemmet har påvist større risiko for psykiske lidelser. Under pandemien er dette en spesielt stor utfordring for barn og unge under barnevernet. Vi mener derfor det er viktig å vite mer om hvordan psykiske helse, dagtilbud og behov for forutsigbarhet ivaretas. Videre er det viktig at barn og unge får god og tydelig informasjon om deres rettigheter og hvor de kan henvende seg dersom de ikke får den oppfølgingen de skal ha.

2. Barneombudet ønsker mer kunnskap om oppfølgingen av unge lovbrytere

Barneombudet er fornøyd med den informasjonen som innhentes av Sekretariatet for konfliktrådene om de ungdommene de har ansvar for gjennom ungdomsoppfølging og ungdomsstraff. Det er imidlertid ungdommer med store utfordringer som ikke deltar i denne typen oppfølging. Det kan være ungdommer som er i forebyggende tiltak gjennom politi, barnevern, rusomsorg eller andre tjenester. Politidirektoratets rapporteringer har så langt vi har sett ikke inneholdt informasjon om ungdom som begår lovbrudd, og har behov for denne typen tjenester. Vi har heller ikke sett informasjon om situasjonen for ungdom som avlegger samfunnsstraff.

Barneombudet ønsker at koordineringsgruppen innhenter informasjon om hvordan disse ungdommene følges opp under pandemien.

3. Hvordan sikre at tjenestene kan håndtere de utfordringer de står overfor fremover

Barneombudet er bekymret for at tjenestene ikke er godt nok rustet til både å ta igjen restanser og kompensere for hjelp som er bortfalt, samtidig som de skal ivareta barn med nye og mer omfattende behov. Koordineringsgruppen har tidligere omtalt videre kapasitet i tjenestene. Barneombudet mener det nå er behov for å understreke denne problemstillingen ytterligere.

For det første kan bortfall av forebyggende tjenester og mangel på behandling ha ført til at barna har lidd funksjonstap eller at vansker har økt. Koordineringsgruppa har tidligere meldt bekymring for lange restanser i helsetjenestene, og det er også avdekket at elever med spesialundervisning har mistet opplæring som de ikke har fått tatt igjen. Helsetilsynet avdekket også nylig «at på noen områder, særlig i habiliteringstjenesten, har tilbudet vært redusert på en slik måte at det kan ha fått negative konsekvenser for barna».¹ Erfaring fra andre kriser viser dessuten at selv om tallet på registrerte

¹ Helsetilsynet, interserie 9/2020, «Hvordan er tilbudet til barn og unge i somatisk spesialisthelsetjeneste påvirket av koronapandemien?»

hendelser med vold og overgrep går ned i den akutte krisen, er mørketallene desto større noe som trolig vil føre til et økt hjelpebehov fremover.

Mange barn og familier har fått nye utfordringer gjennom at familiene har tap av inntekt og blitt sårbare økonomisk. Vi vet også at krisetider fører til større press og økning i utfordringer med psykisk lidelse, rus og vold hos omsorgspersoner som kan føre til at barna i familien får det vanskeligere. Barnevernet har ifølge tallene relativt normal drift. Likevel er det fortsatt under 80 prosent som melder om normal aktivitet, og det vært en markant nedgang i blant annet antall bekymringsmeldinger. Det er viktig at barnevernet er en tjeneste som er rustet til å ivareta det økte behovet vi vil se hos barn og familier fremover på en god og forsvarlig måte.

Barneombudet er også bekymret for at mange barn og unge har fått nye utfordringer, for eksempel psykiske vansker, som de vil trenge hjelp for fremover. Barn og unges psykiske helse er et eksempel på område som trolig vil stille større krav til tjenestene fremover. Som en følge av redusert tilgang til direkte sosial kontakt på skole og fritid, er det grunn til bekymring for barn og unges psykiske helse. Det er en krevende situasjon for mange som har utfordringer fra før og det meldes om økt grad, og mulig økt grad, av ulike psykiske vansker. Vi kjenner enda ikke langtidskonsekvensene av smitteverntiltak som iverksettes, men det er grunn til å anta at flere enn før vil ha behov for hjelp fra kommunale tjenester ved helsestasjon, skolehelsetjeneste, barnevern og lavterskel psykisk helsetjeneste. Samtidig skal etterslep innhentes hos tjenester som helsestasjon og skolehelsetjeneste. Vi er ikke kjent med i hvilken grad psykologer i kommunene er tilgjengelige i tilstrekkelig omfang for barn og unge.

Konsekvenser av tapte tjenester, kombinert med nye behov, vil stille store krav til tjenestene fremover. Barneombudet ber om at koordineringsgruppa søker å kartlegge det samlede behovet for tjenester fremover, og i hvilken grad det er nødvendig å styrke tjenestene.

Vi ber samtidig om at koordineringsgruppen vurderer å anbefale at regjeringen utreder mulige løsninger på kapasitetsutfordringer i tjenestene fremover.

Med vennlig hilsen

Inga Bejer Engh
barneombud

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.